

Sag C-73/23**Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement****Dato for indlevering:**

10. februar 2023

Forelæggende ret:

Tribunal de première instance de Liège (Belgien)

Afgørelse af:

30. januar 2023

Sagsøger:

Chaufontaine Loisirs SA

Sagsøgt:

État belge

1. Hovedsagens genstand

- 1 Loi du 1er juillet 2016 (lov af 1.7.2016) momspålagde specifikt online hasardspil eller spil om penge, dvs. der udbydes elektronisk, idet den med hensyn til disse spil ophævede den fritagelsesordning, som hasardspil eller spil om penge og lotterier i almindelighed er omfattet af.
- 2 Der blev efterfølgende for Cour constitutionnelle (forfatningsdomstol, Belgien) anlagt søgsmål til annullation af denne specifikke undtagelse vedrørende en tilsidesættelse af kompetencereglerne i national ret samt en tilsidesættelse af bl.a. princippet om afgiftsneutralitet, som ligger til grund for momsdirektivet, for så vidt som den pågældende lov skaber en ulighed mellem de momsordninger, der finder anvendelse på online spil og væddemål på den ene side og, på den anden side, »fysiske« spil og væddemål samt online og »fysiske« lotterier.
- 3 Cour constitutionnelle (forfatningsdomstol) tiltrådte anbringenderne om tilsidesættelse af kompetencereglerne i national ret og fandt, at det ikke var nødvendigt at undersøge de øvrige anbringender, i særdeleshed anbringendet om

tilsidesættelse af princippet om afgiftsneutralitet, eftersom de ikke kunne medføre en mere vidtrækkende annullering.

- 4 Cour constitutionnelle (forfatningsdomstol) annullerede dernæst med virkning fra den 21. maj 2018 de omhandlede bestemmelser i lov af 1. juli 2016, idet den præciserede, at de betalte afgifter for perioden fra den 1. juli 2016 til den 21. maj 2018 blev opretholdt henset til de budgetmæssige og administrative vanskeligheder, som en tilbagebetaling af disse afgifter ville indebære (jf. dom af 22.3.2018, 34/2018, og af 8.11.2018, 155/2018).
- 5 Sagsøgeren driver et onlinekasino. Sagsøgeren havde gjort krav på tilbagebetaling af et beløb på 640 478,825 EUR i hovedstol, som denne havde betalt i moms af online spil og væddemål, der var foretaget mellem den 1. juli 2016 og den 22. maj 2018.
- 6 Ved afgørelse af 1. december 2020 afviste [skatteforvaltningen] dette krav med den begrundelse, at betingelserne for at iværksætte et søgsmål med krav om tilbagebetaling ikke var opfyldt.
- 7 Sagsøgeren har dernæst indbragt sagen for den forelæggende ret.

2. Anførte EU-retlige forskrifter

Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde

- 8 Artikel 267 bestemmer:

»Den Europæiske Unions Domstol har kompetence til at afgøre præjudicielle spørgsmål:

a) om fortolkningen af traktaterne

b) om gyldigheden og fortolkningen af retsakter udstedt af Unionens institutioner, organer, kontorer eller agenturer.

[...]

Såfremt et sådant spørgsmål rejses under en retssag ved en national ret, hvis afgørelser ifølge de nationale retsregler ikke kan appelleres, er retten pligtig at indbringe sagen for Domstolen.

[...]«

Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem

- 9 Artikel 135, stk. 1, litra i), har følgende ordlyd:

»1. Medlemsstaterne fritager følgende transaktioner:

[...]

i) væddemål, lotterier og andre former for hasardspil eller spil om penge, på de betingelser og med de begrænsninger, som er fastlagt af hver medlemsstat

[...]«

3. Parternes argumenter:

A. *Sagsøgeren*

- 10 Sagsøgeren har for det første gjort gældende, at den omtvistede moms er blevet opkrævet uden hensyn til princippet om afgiftsneutralitet, som ligger til grund for momsdirektivet. Sagsøgeren har dernæst anfægtet opretholdelsen af virkningerne af den annullerede lov for den omhandlede periode.
- 11 Sagsøgeren har anfægtet den forskellige behandling af de produkter (herunder lotterier), der udbydes online af Loterie nationale (det nationale lotteri, Belgien) (momsfritagne), og de spil og væddemål, der udbydes online af forskellige private erhvervsdrivende (momspligtige).
- 12 Sagsøgeren har videre anført, at hasardspil eller spil om penge og lotterispil konkurrerer på ét og samme marked. Sagsøgeren har desuden fremhævet, at det nationale lotteri på sit websted ud over et bredt udvalg af lotterier udbyder online spil og væddemål, der svarer til de spil, der udbydes af andre onlinespiludbydere, og at denne lighed er blevet bekræftet i den videnskabelige litteratur, navnlig for så vidt angår afhængighed af spillene. Endelig har sagsøgeren gjort gældende, at det nationale lotteri anvender en særdeles målrettet reklame i betragtning af den manglende kontrol i så henseende.
- 13 Sagsøgeren har henvist til forskellige domme afsagt af Domstolen, herunder dom af 27. juni 2019, Belgisch Syndicaat van Chiropraxie m.fl. (C-597/17, EU:C:2019:544), hvori der blev mindet om rækkevidden af princippet om afgiftsneutralitet:

»28. *For det andet skal medlemsstaterne overholde princippet om afgiftsneutralitet, som er til hinder for, at ydelser, der er sammenlignelige, og som dermed konkurrerer indbyrdes, behandles forskelligt med hensyn til momsen (dom af 27.4.2006, Solleveld og van den Hout-van Eijnsbergen, C-443/04 og C-444/04, EU:C:2006:257, præmis 39 og den deri nævnte retspraksis).*

[...]

47. Dette princip er til hinder for, at sammenlignelige varer eller tjenesteydelser, som konkurrerer indbyrdes, behandles momsmæssigt forskelligt (dom af

11.9.2014, K, C-219/13, EU:C:2014:2207, præmis 24, og af 9.3.2017, Oxycure Belgium, C-573/15, EU:C:2017:189, præmis 30).«

- 14 Sagsøgeren har heraf konkluderet, at denne forskelsbehandling var en tilsidesættelse af princippet om neutralitet, for så vidt som disse to tjenesteydelser var sammenlignelige, idet:
- de havde ensartede egenskaber og tjente samme behov ud fra et forbrugersynspunkt som følge af et kriterium om sammenlignelig anvendelse
 - de foreliggende forskelle ikke på væsentlig måde påvirkede gennemsnitsforbrugernes afgørelse om at anvende den ene eller anden af disse ydelser.
- 15 Sagsøgeren har dernæst foreholdt État belge (den belgiske stat) at have opretholdt virkningerne af ophævelsen i perioden fra den 1. juli 2016 til den 21. maj 2018. Sagsøgeren har over for [skatteforvaltningen] mindet om, at Domstolen i dom af 27. juni 2019, Belgisch Syndicaat van Chiropraxie m.fl. (C 597/17, EU:C:2019:544), fastslog, at en »national ret ikke [kan] gøre brug af den nationale bestemmelse, der giver den mulighed for at opretholde virkningerne af en annulleret retsakt, for midlertidigt at opretholde virkningerne af de nationale bestemmelser«.
- 16 En opretholdelse af de hidtidige virkninger af bestemmelser, der er blevet annulleret af Cour constitutionnelle (forfatningsdomstol), forfølger ikke et legitimt mål og opfylder ikke de krav til den almene interesse, som alene kan begrunde et indgreb på det principielle plan. Endvidere er dette indgreb uforholdsmæssigt, for så vidt som det forstyrrer den ligevægt, som består mellem de forskellige parters interesser.
- 17 Det antages i Domstolens praksis, at den omstændighed, at en afgiftspligtig ikke er i stand til at opnå tilbagebetaling af moms, der er blevet betalt til staten som følge af en tilsidesættelse af EU-retten, udgør et indgreb, der ikke forfølger et legitimt mål og ikke er forholdsmæssigt, og som krænker ejendomsretten, der er knæsat i artikel 1 i den første tillægsprotokol til den europæiske menneskerettighedskonvention.

B. État belge (den belgiske stat)

- 18 État belge (den belgiske stat) er af den opfattelse, at lotterier ikke kan sidestilles med online hasardspil og spil om penge, således at princippet om afgiftsneutralitet ikke er blevet tilsidesat.
- 19 Lotterier udgør ifølge État belge (den belgiske stat) en særskilt kategori af hasardspil og spil om penge af bl.a. følgende grunde:
- I belgisk ret finder loi du 7 mai 1999 sur les jeux de hasard, les paris, les établissements de jeux de hasard et la protection des joueurs (lov af 7.5.1999

om hasardspil, væddemål, hasardspillesteder og beskyttelse af spillerne) ikke anvendelse på lotterier, fordi de udtrykkeligt af lovgiver er blevet udelukket fra lovens anvendelsesområde i medfør af lovens artikel 3a. Lotterierne er omfattet af loi du 31 décembre 1851 sur les loteries (lov af 31.12.1851 om lotterier) og loi du 22 juillet 1991 relative à la Loterie nationale (lov af 22.7.1991 om det nationale lotteri).

- Det nationale lotteri, som er en statslig institution, har ifølge belgisk ret et lovligt monopol på at arrangere lotterier. Formålet med det nationale lotteri er imidlertid ligeledes at arrangere hasardspil og væddemål i alle deres former.
 - Hasardspil og væddemål, der udbydes online af private erhvervsdrivende, er underlagt tilsyn af Commission des jeux de hasard (hasardspilsmyndigheden). Det nationale lotteri er underlagt den belgiske stats tilsyn. Det nationale lotteri skal bl.a. indgå en driftsaftale med den belgiske stat (artikel 14 i loi du 19 avril 2002 (lov af 19.4.2002)). Denne driftsaftale pålægger det nationale lotteri i egenskab af offentligt organ forskellige forpligtelser. Det præciseres, at det nationale lotteri er pålagt at arrangere lotterier, konkurrencer, hasardspil og væddemål i den almene interesse og ved kommercielle fremgangsmåder (jf. artikel 3, stk. 3, i lov af 19.4.2002).
 - Driftsaftalen fastsætter de nærmere bestemmelser for beregning og betaling af monopolgevinsten, de særlige bidrag og en procentdel af overskuddet før skat, som opkræves årligt:
 - med henblik på finansiering af støtteprogrammer for udviklingslande («subsidies de la Loterie Nationale» (det nationale lotteris tilskud))
 - til almennyttige formål defineret af Conseil des Ministres (ministerrådet)
 - og til de årlige donationer til fondene Caisse nationale des calamités (national kasse for naturkatastrofer), Fondation Roi Baudouin (Kong Baudouin-fonden) og Fonds belge de survie (Den Belgiske Overlevelseshjælpsfond).
 - Den retlige ramme for det nationale lotteri pålægger forskellige foranstaltninger til beskyttelse af personer (oplysning til offentligheden om de reelle gevinstchancer for hvert udbudt produkt og afholdelse af oplysningskampagner om de økonomiske, sociale og psykiske risici, der er forbundet med afhængighed af spil).
 - Endvidere er tilbagebetalingsprocenten – dvs. den pengeandel af de samlede indsatser, der betales tilbage til spillerne – ifølge État belge (den belgiske stat) væsentligt anderledes for lotterier (lavt spillerafkast på 50-60%) end for andre hasardspil (højt spillerafkast på mindst 95%).
- 20 État belge (den belgiske stat) har mindet om den skønsbeføjelse, som medlemsstaterne har til at momsfritage visse spil kategorier og pålægge andre moms.

- 21 For så vidt angår opretholdelsen af virkningerne af de annullerede bestemmelser har sagsøgeren efter skatteforvaltningens opfattelse foretaget en ufuldstændig læsning af domskonklusionen i dom af 27. juni 2019, Belgisch Syndicaat van Chiropaxie m.fl. (C-597/17, EU:C:2019:544), som er affattet således: »[E]n national ret [kan] ikke gøre brug af den nationale bestemmelse, der giver den mulighed for at opretholde virkningerne af en annulleret retsakt, for midlertidigt at opretholde virkningerne af de nationale bestemmelser, som den har fundet uforenelige med direktiv 2006/112, indtil de er bragt i overensstemmelse med dette direktiv med henblik på dels at begrænse risikoen for retlig usikkerhed som følge af, at denne annullation har virkning ex tunc, dels at undgå at anvende en national ordning, der var gældende forud for disse bestemmelser, og som er uforenelig med nævnte direktiv« (skatteforvaltningens fremhævelse).
- 22 I den pågældende sag annullerede Cour constitutionnelle (forfatningsdomstol) imidlertid de omhandlede bestemmelser som følge af en tilsidesættelse af nationale retsregler, og ikke fordi den fandt, at bestemmelserne var uforenelige med momsdirektivet.
- 23 Skatteforvaltningen har gjort gældende, at de bestemmelser, som Cour constitutionnelle (forfatningsdomstol) annullerede, ikke udgjorde en ukorrekt gennemførelse af momsdirektivet.

4. Den forelæggende rets bemærkninger

A. Første anbringende om princippet om afgiftsneutralitet

- 24 I dom af 27. juni 2019, Belgisch Syndicaat van Chiropaxie m.fl. ([C-597/17], ECLI:EU:C:2019:544, præmis 28 og 47), mindede Domstolen om rækkevidden af princippet om afgiftsneutralitet:

»For det andet skal medlemsstaterne overholde princippet om afgiftsneutralitet, som er til hinder for, at ydelser, der er sammenlignelige, og som dermed konkurrerer indbyrdes, behandles forskelligt med hensyn til moms (dom af 27.4.2006, Solleveld og van den Hout-van Eijnsbergen, C-443/04 og C-444/04, EU:C:2006:257, præmis 39 og den deri nævnte retspraksis).

[...]

Dette princip er til hinder for, at sammenlignelige varer eller tjenesteydelser, som konkurrerer indbyrdes, behandles momsmæssigt forskelligt (dom af 11.9.2014, K, C-219/13, EU:C:2014:2207, præmis 24, og af 9.3.2017, Oxycure Belgium, C-573/15, EU:C:2017:189, præmis 30).«

- 25 Generaladvokat Szpunar sammenfattede i sit forslag til afgørelse i sagen The English Bridge Union (C-90/16, EU:C:2017:464, punkt 19) princippet om neutralitet i sammenhæng med fritagelsen for hasardspil således: »I Rank Groupdommen fandt Domstolen, at en forskellig momsmæssig behandling af to

tjenesteydelser, som er identiske eller sammenlignelige fra forbrugerens synspunkt, og som tilgodeser de samme behov hos denne, er tilstrækkelig til at fastslå, at der foreligger en tilsidesættelse af princippet om afgiftsneutralitet i sammenhæng med fritagelsen for hasardspil i momsdirektivets artikel 135, stk. 1, litra i). Spørgsmålet, om den pågældende aktivitet udgør »væddemål, lotterier og andre former for hasardspil«, afhang derfor af en markedsorienteret tilgang: Hvis kunderne anser tjenesteydelserne for tilsvarende, skal de afgiftspålægges på samme måde.«

- 26 Artikel 135, stk. 1, litra i), i direktiv 2006/112 har overladt en bred skønsmargen til medlemsstaterne med hensyn til afgiftsfritagelse eller afgiftspåleggelse i forhold til hasardspil og spil om penge, idet den tillader medlemsstaterne at fastsætte betingelser og begrænsninger for denne fritagelse. Den beføjelse, som medlemsstaterne har til at fastsætte betingelser og begrænsninger for den i denne bestemmelse fastsatte momsfritagelse, tillader dem kun at fritage visse hasardspil eller spil om penge for moms.
- 27 I dom af 24. marts 1994, Schindler (C[-]275/92, EU:C:1994:119, præmis 60 og 61), vedrørende den frie udveksling af tjenesteydelser anførte Domstolen følgende: »Det skal endvidere bemærkes, at i betragtning af de betydelige summer, lotterier giver mulighed for at indsamle, og de store gevinster, de kan give deltagerne, særlig når de arrangeres i større målestok, indebærer de en stor risiko for forbrydelser og bedrageri. Derudover udgør de en fristelse til at give penge ud på en måde, der kan få socialt skadelige konsekvenser for den enkelte. Endelig bemærkes, at det, selv om dette hensyn ikke i sig selv kan anses for en objektiv begrundelse, ikke er uden betydning, at lotterier i væsentligt omfang kan bidrage til finansieringen af velgørende eller almennyttigt arbejde af social, forsorgsmæssig, sportslig eller kulturel art.

Disse særlige forhold begrundet, at der tilkommer de nationale myndigheder et skøn, der omfatter fastsættelsen af de fornødne forskrifter til beskyttelse af deltagerne i spillet og mere generelt, under hensyntagen til hver enkelt medlemsstats socialt og kulturelt betingede særegenheder, til beskyttelsen af samfundsordenen, både for så vidt angår de nærmere bestemmelser om tilrettelæggelsen af lotterierne samt omfanget af indsatserne og anvendelsen af det udbytte, de afkaster.«

- 28 I kendelse af 18. maj 2021, Fluctus m.fl. (C-920/19, ikke trykt i Sml., EU:C:2021:395), ligeledes vedrørende den frie udveksling af tjenesteydelser, fastslog Domstolen følgende: »Artikel 56 TEUF skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for et tostrengt system for tilrettelæggelse af markedet for hasardspil med den begrundelse alene, at reklamepraksissen hos den person, der er indehaver af monopolet på lotteriprodukter og kasinospil, tager sigte på at tilskynde til aktiv deltagelse i spil, navnlig ved at banalisere spil, ved at tegne et positivt billede heraf på grund af anvendelsen af indtægterne herfra til almennyttige aktiviteter eller ved at øge tiltrækningskraften ved spil ved hjælp af lokkende reklamer, som foregøgler store gevinster.«

- 29 I dom af 10. november 2011, *The Rank Group* (C-259/10 og C-60/10, EU:C:2011:719, præmis 49-51), som denne gang vedrørte moms, fremhævede Domstolen endvidere med hensyn til sammenligneligheden mellem bingo og spillemaskiner følgende: »Det følger deraf, at de af de forelæggende retter påberåbte forskelle i de retlige regelsæt er uden betydning ved bedømmelsen af de omhandlede spils sammenlignelighed.

Dette ændres ikke af den omstændighed, at Domstolen i visse ekstraordinære tilfælde, henset til de omhandlede[...] sektorers konkrete forhold, har anerkendt, at forskelle i regulering og det retlige regelsæt, der regulerer levering af de omhandlede goder og tjenesteydelser, som hvorvidt et lægemiddel refunderes, eller endda om en befordringspligtig virksomhed pålægges afgift, kan give anledning til en sontring set fra forbrugers synsvinkel med hensyn til, hvad der tjener dennes behov (jf. dommen af 3.5.2001 i sagen *Kommissionen mod Frankrig*, præmis 27, og dom af 23.4.2009, sag C-357/07, *TNT Post UK*, Sml. I, s. 3025, præmis 38, 39 og 45).

På baggrund af det ovenstående skal det første spørgsmål, litra a), i sag C-259/10 og det første spørgsmål i sag C-260/10 besvares med, at princippet om afgiftsneutralitet skal fortolkes således, at det, i tilfælde af at to hasardspil behandles forskelligt med hensyn til tildeling af momsfratagelse i henhold til sjette direktivs artikel 13, punkt B, litra f), ikke skal tages i betragtning, at de to spil henhører under forskellige bevillingskategorier og er underlagt forskellige retlige regelsæt med hensyn til kontrol og regulering.«

- 30 I dom af 10. juni 2010, *Leo-Libera* (C 58/09, EU:C:2010:333), vedrørende moms påpegede Domstolen denne gang følgende: »35. [Princippet om neutralitet] kan ikke uden at fratage artikel 135, stk. 1, litra i), i direktiv 2006/112 og den brede skønsmargen, som medlemsstaterne er tildelt i henhold til denne bestemmelse, enhver effektiv virkning fortolkes således, at det er til hinder for, at en type af hasardspil eller spil om penge fritages for moms, mens en anden type spil ikke fritages, for så vidt som de to typer af spil imidlertid ikke konkurrerer indbyrdes.«
- 31 I den foreliggende sag rejser sig under henvisning til analysen af Domstolens praksis en vanskelighed med hensyn til fortolkningen af EU-retten, som begrundet forelæggelsen af de to første præjudicielle spørgsmål.
- 32 Disse spørgsmål er bredere end det første spørgsmål, som blev forelagt den 18. november 2022, ligeledes af tribunal de première instance de Liège (retten i første instans i Liège) (sag C-741/22), og som var rettet mod den forskellige behandling af onlinelotterier, der udbydes af det nationale lotteri, og øvrige onlinehasardspil, der udbydes af private erhvervsdrivende.
- 33 Denne præjudicielle forelæggelse er rettet mod den forskellige behandling mellem hasardspil eller spil om penge, der udbydes online, og dels hasardspil eller spil om penge, der ikke udbydes online (første spørgsmål), dels lotterier, uanset om disse udbydes online eller ej (andet spørgsmål).

B. Andet anbringende om opretholdelsen af virkningerne af den annullerede lov

- 34 Det fremgår af parternes fremstilling, at fortolkningen af EU-retten rejser en række vanskeligheder i flere henseender.
- 35 For det første mindede Domstolen i dom af 27. juni 2019, Belgisch Syndicaat van Chiropraxie m.fl. (C-597/17, EU:C:2019:544, præmis 59 og 60), om de betingelser, hvorunder en medlemsstat kunne opretholde virkningerne af en bestemmelse, der var i strid med EU-retten:
- »Selv om det tvingende retssikkerhedsmæssige hensyn undtagelsesvist kan bevirke en midlertidig suspension af den fortrængende virkning, som en direkte anvendelig EU-bestemmelse har i forhold til national ret, der er i strid hermed, må en sådan suspension nemlig uden videre udelukkes i den foreliggende sag, idet den forelæggende ret ikke har anført konkrete forhold, der kan godtgøre en specifik risiko for retlig[...] usikkerhed (jf. analogt dom af 8.9.2010, Winner Wetten, C-409/06, EU:C:2010:503, præmis 67).
- Navnlig er den blotte påberåbelse af budgetmæssige og administrative vanskeligheder, der vil kunne følge af annullationen af de i hovedsagen anfægtede bestemmelser, ikke tilstrækkelig til at kendetegne tvingende retssikkerhedsmæssige hensyn (jf. analogt dom af 18.10.2012, Mednis, C-525/11, EU:C:2012:652, præmis 44, og af 10.4.2014, Emerging Markets Series of DFA Investment Trust Company, C-190/12, EU:C:2014:249, præmis 111).«
- 36 Hvis det i den foreliggende sag viser sig, at ophævelsen af momsfrigagelsen alene i forhold til online hasardspil og spil om penge faktisk tilsidesætter princippet om momsens neutralitet (jf. det første anbringende), opstår det spørgsmål, om virkningerne af denne ophævelse er blevet opretholdt uden hensyn til EU-retten, for så vidt som de er blevet opretholdt »henset til de budgetmæssige og administrative vanskeligheder, som en tilbagebetaling af de allerede betalte afgifter ville indebære«, selv om annullationen er en følge af en tilsidesættelse af nationale retsregler og ikke af EU-retten.
- 37 Dernæst fastslog Domstolen i dom af 10. april 2008, Marks & Spencer (C-309/06, EU:C:2008:211), at »[h]vis en medlemsstat [...] fejlagtigt har fortolket den nationale lovgivning således, at visse leveringer, som [...] er fritaget [...], er blevet pålagt afgift til normalsatsen, finder de almindelige [EU-]retlige principper, herunder princippet om afgiftsneutralitet, anvendelse, således at en erhvervsdrivende, som har foretaget disse leveringer eller ydelser, har ret til tilbagebetaling af beløb, som fejlagtigt er opkrævet vedrørende disse«.
- 38 I den foreliggende sag opstår det spørgsmål, om den afgiftspligtige ligeledes har ret til tilbagebetaling af de afgifter, der er blevet opretholdt uden hensyn til momsdirektivet og princippet om afgiftsneutralitet.

- 39 Endelig, og for så vidt som den omtvistede ophævelse af momsfrigtagelsen er blevet annulleret som følge af en tilsidesættelse af nationale retsregler, er det ligeledes nødvendigt at afklare, om Cour constitutionnelle (forfatningsdomstol) i sin egenskab af »national ret, hvis afgørelser ifølge de nationale retsregler ikke kan appelleres«, når alt kommer til alt, var pligtig at forelægge sagen for Domstolen i henhold til artikel 267, stk. 3, TEUF.
- 40 Tribunal de première instance de Liège (retten i første instans i Liège) forelægger i denne henseende det femte, det fjerde og det tredje spørgsmål.

5. Præjudicielle spørgsmål:

- 41 Tribunal de première instance de Liège (retten i første instans i Liège) forelægger Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Giver artikel 135, stk. 1, litra i), i Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem og princippet om afgiftsneutralitet en medlemsstat mulighed for at udelukke alene hasardspil eller spil om penge, der udbydes elektronisk, fra at være omfattet af den fritagelse, som er fastsat i denne bestemmelse, mens hasardspil eller spil om penge, der ikke udbydes elektronisk, fortsat momsfritages?

2) Giver artikel 135, stk. 1, litra i), i Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem og princippet om afgiftsneutralitet en medlemsstat mulighed for at udelukke alene hasardspil eller spil om penge, der udbydes elektronisk, fra at være omfattet af den fritagelse, som er fastsat i denne bestemmelse, med undtagelse af lotterier, der fortsat momsfritages, uanset om de udbydes elektronisk eller ej?

3) Giver artikel [2]67, stk. 3, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde en højere retsinstans mulighed for at træffe afgørelse om at opretholde virkningerne af en bestemmelse i national ret, som den annullerer som følge af en tilsidesættelse af national ret, uden at tage stilling til det spørgsmål om tilsidesættelse af EU-retten, der ligeledes var blevet forelagt den, og således uden hverken at rejse det præjudicielle spørgsmål, om den pågældende bestemmelse i national ret er forenelig med EU-retten, eller forelægge Domstolen spørgsmålet om, under hvilke betingelser den nævnte højere retsinstans kan træffe afgørelse om opretholdelse af virkningerne af bestemmelsen til trods for dens uforenelighed med EU-retten?

4) Såfremt ét af de foregående spørgsmål besvares benægtende, kunne Cour constitutionnelle (forfatningsdomstol) da opretholde de hidtidige virkninger af de bestemmelser, som den annullerede som følge af deres uforenelighed med nationale regler om fordeling af kompetencer, mens disse bestemmelser ligeledes var uforenelige med Rådets direktiv [...] 2006/112/EF, vel at mærke for at undgå budgetmæssige og administrative vanskeligheder, som en tilbagebetaling af de allerede betalte afgifter ville indebære?

5) Såfremt det foregående spørgsmål besvares benægtende, kan den afgiftspligtige da opnå tilbagebetaling af den moms, som denne har betalt af den reelle bruttomargen på de spil og væddemål, som den pågældende driver, vel at mærke på grundlag af bestemmelser, der er uforenelige med Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem og princippet om afgiftsneutralitet?«

ARBEJDSDOKUMENT